

Utenriksanalyse: Asias maktunderskudd

Stein Tønnesson

Historiker og fredsforsker. Direktør ved Institutt for fredsforskning (PRIO). Interesseområder: fred (i både snever og utvidet forstand), Kinas fremvekst som stormakt, «krigen mot terror».

effektivitet – og deres makt. Kan-

Hva kan asiaterne gjøre for å realisere sitt makt-potensial?

Når G8 samles i St. Petersburg, vil oppmerksomheten rette seg mot Russland og dets ønske om energisikkerhet. Putin vil ha trygghet for at Russlands gassinvesteringer gir sikre inntekter over mange år. Pressen spør om Bush vil formidle forretningsavtaler om flyleveranser eller tilgang til verdens største gassfelt i bytte for russisk medlemskap i WTO og om han vil åpne for økt import av landbruksvarer for å redde Doha-runden. Det blir lagt merke til at Tyskland spiller rollen som Europas ledende stormakt. Blair og Chirac er på vei ut, Merkel på vei opp. Bush stakk innom Merkel på vei til St. Petersburg. Tyskland blir vertskap for G8-møtet neste år, kort etter å ha hatt formannskapet i EU. Tyskland er blitt en hovedaktør i forhandlingene om atomkraft med Iran, mens Japan, Irans største olje-

kunde, er helt på sidelinjen. Hvorfor er Asias stormakter så beskjedne? Europa, Amerika og Afrika er omtrent jevnstore verdensdel. Asia er med sine snart fire milliarder langt større enn de andre til sammen. Tyngepunktet i verdensøkonomien har forflyttet seg til Asia. De råvareproduserende landene i Afrika og Latin-Amerika opplever nå den største boom på over trede år på grunn av asiatiske etterspørsel, særlig fra Kina. Selv Afrika sør for Sahara opplever nå økonomisk vekst, ikke på grunn av gjeldsslette eller bistand, men fordi Asia etterspør råvarer. Likevel er Asia grovt underrepresentert i Sikkerhetsrådet og G8. Mens Kina er Asias eneste faste medlem i Sikkerhetsrådet, er Japan Asias eneste i G8. Europa er grovt overrepresentert og dominerer dessuten Verdensbanken og Det internasjonale pengefondet sammen med USA. Afrika og Sør-Amerika favoriseres også i FN fordi de har så mange stater som dominerer Hovedfor-samlingen og skifter på å sitte i

Sikkerhetsrådet. Hvis FN skulle reflektere det 21. århundres maktforhold, ville de fem vetomaktene være USA, Kina, Japan, India og Russland. Europa, Afrika og Sør-Amerika måtte nøyd seg med en representasjon som gikk på omgang mellom landene eller ble forvaltet av en regional organisasjon. Foran det mislykte FN-topp-møtet i september 2005 foreslo et reformpanel med en leder fra Thailand, og der Kina, Japan, India og Pakistan var representert, at Sikkerhetsrådet skulle ha like mange representanter for hver av de fire verdensdelene Afrika, Amerika, Europa og Asia. Det ville vært en forbedring, men det ville fortsatt gitt en grov underrepresentasjon for Asia. Nå gikk jo ikke forslagene igjennom, og det skyldtes ikke minst asiaterne selv. Kina er nemlig ikke interessert i at Japan skal bli fast i Sikkerhetsrådet, og Pakistan motarbeider India. Dessuten fryktet europeerne at en utvidelse av Sikkerhetsrådet ville redusere rådets

effektivitet – og deres makt. Kan-skje er det lettere å reformere G8, som er en uformell forsamling uten folkerettslig status. Faktisk har Putin invitert Hu Jintao og Singh med som observatører, sammen med Lula, Fox og Mbeki. Etter at Russland, USA, Canada, Frankrike, Italia, Storbritannia, Tyskland og Japan har holdt sine smale søndags sesjoner, vil Putin presidere over en mer representativ forsamling på mandag, der altså Kina, India, Brasil, Mexico og Sør-Afrika er med. Den britiske avisen The Times har tatt til orde for å utvide G8 til G10, med India og Kina som faste deltagere. Hva kan asiaterne gjøre for å realisere sitt maktpotensial? Svaret er åpenbart: Bilegge sine konflikter. Viktigst er Kashmir og forholde Kina-Japan. Det er trist hvis det skulle lykkes en terrorgruppe i Mumbai igjen å forverre forholdet India-Pakistan. Det er tragisk hvis Japans statsminister Koizumi skulle benytte årsdagen den 15. august for Japans kapitulasjon.

lasjon i «Krigen for et større Asia» til enda en gang å besøke det sjåvinistiske kultstedet Yasukuni, kort før han overlater roret til sin etterfølger. Egentlig finnes det et godt grunnlag for et fredelig Asia. Mens verdensdelen var sentrum for klodens verste kriger under den kalde krigen, har særlig Øst-Asia vært bemerkelsesverdig fredelig de siste tyve årene. Kinas Folkehær har ikke vært i kamp siden lærepengereaksjonen mot Vietnam i 1979. Kina har kraftig forbedret sitt forhold til samtlige av sine naboer – unntatt Japan. Hvis asiaterne kunne svare på «Europa-freden» med en «Asia-fred», ville de også kunne gjøre Dessverre har Hu Jintao gjort kjent at han ikke har til hensikt å møte Koizumi i St. Petersburg, selv om de er der samtidig. Et av de mest fremsynte nettstedene i arbeidet for det 21. århundres verdensfred drives fra Australian National University i Canberra: <http://china-japan-reconciliation.blogspot.com>.

Moyneblat 14-20.12.2006, p. 14